

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923'24

ŠTEVILKA 8

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

== Listnice - Damske torbice ==

Čistovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. ... Din 60.000.000

Rezerva Din 30.000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevače, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afiliirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank,* Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile,* Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/1.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek,	20. novembra	Zaprto.	
Sreda,	21.	„	Ljubezen Izven
Četrtek,	22.	„	Kar hočete. Dijaška pred- stava po znižanih cenah, ob 4. uri popoldne Izven
Petek,	23.	„	Smrt majke Jugovića Red B
Sobota,	24.	„	Osma žena Izven
Nedelja,	25.	„	ob 3. uri popol. Krojaček — Junaček. Mladinska pred- stava Izven
Nedelja,	25.	„	ob 8. uri zvečer Danes bomo tiči Izven
Ponedeljek,	26.	„	Osma žena Red E

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	20. novembra	Mignon Red C
Sreda,	21.	„ Nikola Šubic Zrinjski Red F
Četrtek,	22.	„ Prodana nevesta Izven
Petek,	23.	„ Aida Red A
Sobota,	24.	„ Mignon Red D
Nedelja,	25.	„ Evgenij Onjegin. Ljudska predstava Izven
Ponedeljek,	26.	„ Zaprto.

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

Priporoča se
stara, solidna
tvrdba

J. Maček

največja zaloga
oblek na
Aleksandrovi cesti
samo št. 12

LJUBEZEN.

Tragedija v petih dejanjih. Spisal Anton Wildgans.
Prevel O. Šest.

Režiser: O. ŠEST.

Martin	g. Rogoz.
Njegova žena Ana.	ga Wintrova
Njegova mati	ga Juvanova
Vitus Werdegast	g. Šest
Vera	ga V. Danilova
Madame Charlotte	ga Rogozova
Osiveli gospod	g. Putjata
Sobarica	gna Gorjupova

Dejanje se vrši v velikem mestu, drama, izvzemši tretje dejanje v hiši zakoncev, tretje dejanje v sobi Vere v zavodu Madame Charlotte.

Med prvim in drugim dejanjem ne mine celih 24 ur. Drugo in vsa ostala dejanja se odigravajo tekom par ur. V četrtem in petem dejanju igrajo za sceno tretji stavek K. Marksove sonate.

Zahtevajte povsod našo domačo

KOLINSKO CIKORIJO

izvrsten pridatek za kavo

IG. KLEINMAYR & FED. BAMBERG, dr. z o. z., LJUBLJANA.

Pravkar izšlo: **Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac.** Herojska komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župančič. Cena 65 Din.

Franco-ka književnost zadnjih 50 let morda ne premore dela, ki bi bilo v svoji dovtipnosti, vznešenosti in sljaju besede tako tipično francosko, kakor je Rostandov „Cyrano“. Z duhom poet, z vnanjostjo nosata grdoba; srce polno ljub-zni, usta pre-ipevsjoča od po meha nad seboj; lev, ki bi si mogo priboriti svet in se ne upa dvigniti oči od žene, ki jo ljubi — evo vam junaka te čudov te komedije! „Cyrano de Bergerac“ je uvrščen v letošnji repertoar ljubljanskega Narodnega gledali-ča.

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“

Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

KAR HOČETE.

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Orsino, vojvoda ilirski	g. Drenovec
Sebastijan, mlad plemič, Violin brat	g. Kralj
Antonio, pomorski kapitan, Sebastijanov prijatelj	g. Terčič
Pomorski kapitan, Violin prijatelj	g. Medven
Valentin, } plemiča v vojvodovi službi {	g. Cesar
Curio, }	g. Markič
Vitez Tobija Rig, Olivijin stric	g. Peček
Vitez Andrej Bledica	g. Šest
Malvolio, Olivijin dvornik	g. Rogoz
Fabijan, } v službi pri Oliviji {	g. Gregorin
Norec, }	g. Skrbinšek
Menih	g. Lipah
Olivija, grofica	ga Wintrova
Viola, Sebastijanova sestra	ga Šaričeva
Marija, Olivijina hišna	ga Juvanova
Birič	g. Sancin
Sluga pri Oliviji	g. Kumar

Dvorjani, biriči, slugе.

Godi se v ilirskem mestu in na bližnji morski obali.

Po drugem dejanju daljši premor. — Godbo zložil Anton Balatka.

Dobrovoljačka banka, d. d. v Zagrebu

podružnica **LJUBLJANA**

Telef. inter. št. 5 in 720

Dunajska cesta št. 31

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Smrt majke Jugovića.

Dramska pjesma u tri pjevanja od Ive Vojnovića.

Režiser: ROGOZ.

Majka Jugovića	ga Rogozova
Prva snaha	gna M. Danilova
Druga snaha	gna Rakarjeva
Treća snaha	gna Juvanova
Četvrta snaha	gna Ješkova
Peta snaha	gna Kovačičeva
Šesta snaha	gna Gorjupova
Sedma snaha	gna Artlova
Osma snaha	ga Medvedova
Deveta snaha Angjelija	ga Šarićeva
Kosovka djevojka	ga Danilova-Balatkova
Jedna baka	ga Juvanova
Damjan Jugović	g. Rogoz
Slijepac guslar	g. Skrbinšek
Bakin unučić	g. Tavčar
Jedan čobanin	gna Gorjupova
1. glasnik	g. Drenovec
2. glasnik	g. Peček
I. } Turčin {	g. Sancin
II. }	g. Cesar
III. }	g. Smerkolj

Djeca Jugovići, kopljanici turski, hrišćanski zarobljenici, hrišćanski kopljanici, starci, žene, djeca, ranjenici, narod itd. itd. —

Glas zarobljenika turskog.

Glas zvijezda-krijesnica.

Glas noćnog vjetra.

Prva su dva pjevanja na čardaku Jug Bogdanove kule, a treće na Kosovu. Doba: O Vidovdanu god. 1389.

OSMA ŽENA.

Komedija v treh dejanjih in štirih slikah. Spisal A. Savoir.
Poslovenil dr. F. S.

Režiser: B. PUTJATA.

Brown	g. Putjata
Hubert	g. Rogoz
Marki	g. Danilo
Cok	g. Medven
Tajnik	g. Jan
Matard	g. Jerman
Natakar	g. Sancin
Monna	ga Nablocka
Lucienne	gna Mira Danilova
Miss Georg	ga Medvedova

Dejanje se vrši v Ostendu in Parizu.

Čas: Sedanjest.

Toalete g. Rogoza so nabavljene pri tvrdki Drago Schwab.

L. ROT :-: LJUBLJANA

GRADIŠČE 7

ZALOGA, IZDELAVA KOŽUHOVINE

IVAN PERDAN, LJUBLJANA

Veletrgovina specerijskega blaga
Glavna zaloga Ciril in Metodovih vžigalic

Danes bomo tiči.

Veseloigra v štirih dejanjih (osmih slikah). Spisal J. Nestroy.

Poslovenil * * *

Režiser: O. ŠEST.

Plavec, trgovec v malem mestu	g. Lipah	
Minka, njegova sestranka in varovanka	gna Gorjupova	
Bobek, trgovski pomočnik	} pri Plavcu { g. Rogoz
Matiček, vajenec	 g. Plut
Zmikavec, hlapec	 g. Sancin
Jera, hišna	 gna Rakarjeva
Melhijor, hlapec brez službe	g. Kralj	
Drugovič	g. Drenovec	
Poskočil, krojaški mojster	g. Skrbinšek	
Globočnikova, trgovka z modnim blagom	ga P. Juvanova	
Jelovškova, vdova	ga Wintrova	
Cvetkova, Plavčeva svakinja	ga Medvedova	
Komar	g. Jan	
Tina, izdelovalka lišpa	gna V. Juvanova	
Liza, služkinja pri gospodični Cvetkovi	gna Ježkova	
Hišnik	g. Kumar	
Kočijaž	g. Jerman	
Stražnik	g. Cesar	
Grabež, potepuh	g. Terčič	
Prvi natakak	g. Medven	
Drugi natakak	g. Smerkolj	

Dejanje se vrši pri Plavcu, v malem mestu, potem v bližnji stolici in na koncu spet pri Plavcu.

Po četrti sliki daljši odmor.

Salon za dame in gospode
EMIL NAVINŠEK
 šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani
 Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

MIGNON.

Opera v treh dejanjih, po Goetheju napisala Mihael Carré in Jules Barbier, vglasbil Ambroise Thomas.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Mignon	gna Saxova
Filina	ga Gaj-Jermanova – ga Vesel-Polla k.g.
Viljem	g. Burja
Lothario	g. Betetto – g. Zupan
Laertes	g. Mohorič
Jarno	g. Pugelj
Friderik	gna Kocuvanova
Antonio	g. Perko

Prva dva dejanja se vršita v Nemčiji, tretje v Italiji v letu 1790.

Vsebina. 1. dej.: Pred veselo krčmo, kjer popivajo meščani in nastopijo cigani s svojo umetnostjo, se pojavijo kot gledalci tudi igralci. Jarno, vodja ciganov, sili z bičem v roki Mignon, da bi pela. Viljem se zavzame zanjo. Cigani odidejo in puste Mignon Lothariju. Igralec Laertes svari Viljema, naj se čuva Mignon. On pa jo odkupi od ciganov in jo vzame, preoblečeno v deško obleko, s seboj.

2. dej.: Filina se lišpa za predstavo. Nocoj bodo igralci nastopili v gradu. Filina je ljubosumna na Mignon, katera sklene raje ostati sama in se ločiti od Viljema.

Izprememba: Mignon, oblečena zopet kot ciganka, želi iz ljubosumja do Filine, da bi se paviljon podrl. Lothario ga zažge. Filina ji ukaže, prineesti iz gorečega paviljona šopek cvetlic, ki ga je pozabila v njem. Mignon uboga in Viljem jo komaj reši iz ognja.

3. dej.: Bolno Mignon so prenesli v vilo Cypriani. Viljem spozna njeno ljubezen in jo vzljubi. Ko pa naenkrat odkrijejo, da je Mignon hči markijeve, ki mu je bila pred leti ukradena in katero je on, preoblečen kot Lothario, tako dolgo iskal in jo danes ves srečen našel, se tega dogodka vsi trije vesele.

GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA, ŠEJENBURGOVA ULICA 3

ZALOGA OBLEK
ZA DAME,
GOSPODE IN OTROKE

VOGAL
KNAFLJEVE ULICE

Nikola Šubic Zrinjski.

Glasbena tragedija v treh dejanjih in osmih slikah. — Po drami T. Körnerja spisal Hugon Badalić. — Vglasbil Ivan pl. Zajec.

Dirigent: L. MATAČIĆ.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Nikola Šubic, hrvatski ban, poveljnik Sigeta	g. Cvejić — Levar
Eva, njegova žena . . .	gna Sfiligojeva
Jelena, njiju hčerka . .	ga Gaj-Jermanova — gna Thalerjeva
Gašpar Alapič	g. Pugelj
Lovro Juranić	g. Banovec — Kovač
Vuk Paprutović	g. Mohorič
Sulejman Veliki, turški car	g. Betetto — Zupan
Mehmed Sokolović, veliki vezir	g. Sovilski — Šimenc
Mustafa	g. Rus
Ali Portuk	g. Ribič
Ibrahim Beglerbeg . .	g. Erklavec
Levi, Sulejmanov zdravnik	g. Debevec
Timoleon	g. Perko

Osmanka, Sokolica, Mejra, Fatima, Zulejka. — Hrvatski častniki in vojaki. Bule, odaliske, evnuhi, čuvarji saraja.

Zbor vil, turški vojaki.

Prva slika se godi v Beogradu, ostale v Sigetu in pred njim v turškem taboru leta 1566.

J. Wanek, Ljubljana, Sv. Petra c. 19
krznar in izdelovatelj čepic

Velika izbira raznovrstnih kož, moderniziranje plaščev
in kolje v najmodernejše modele.

Prodana nevesta.

Komična opera v treh dejanjih. Besedilo spisal K. Sabina, prevel
A. Funtek. Vglasbil B. Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: FRANJO BUČAR.

Krušina, kmet	g. Šubelj
Katinka, njegova žena	gna Kattnerjeva
Marinka, njiju hči	ga Lewandovska
Miha	g. Dr. Rigo
Neža, njegova žena	gna Ropasova
Vašek, njiju sin	g. Mohorič
Janko, Mihov sin, iz prvega zakona	g. Šimenc
Kecal, mešetar	g. Betetto
Vodja glumačev	g. Medven
Esmeralda, plesalka	ga Matačičeva
Indijanec	g. Drenovec

Godi se v večji češki vasi v sedanjosti. — Prva vprizoritev
leta 1866. v Pragi.

HED. ŠARC

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

*Perilo, opreme za neveste, platno,
prti in brisalke, žepne rute, švi-
carske vezenine, perje in puh.*

Pralnica in likalnica.

Zavarovalnica in
pozavaroval-
nica

GENERALNO ZASTOPSTVO
TRIGLAV

LJUBLJANA, GLEDALIŠKA ULICA
(palača Pokojninskega zavoda)

ima s
6,000.000 Din

največjo uplačano glavnico
med jugoslov. zavarovalnicami

Dohodki premij l. 1922 18,036.500 Din
Škode l. 1922 6,343.000 Din

AÏDA.

Opera v štirih dejanjih. Spisal Antonio Ghislanzoni.
Vglasbil G. Verdi.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Kralj egiptovski	g. Pugelj — Zupan
Amneris, njega hči	ga Rewiczewa — gna Sfiligojeva
Aïda, sužnja etiopska	ga Lewandovska — gna Zikova
Radames, vodja egiptovske voj- ske	g. Sowilski — Šimenc
Ramfis, veliki svečenik	g. Betetto — Zathey
Amonasro, etiopski kralj in oče Aïde	g. Cvejić
Sel	g. Banovec — Mohorič
Svečenica	gna Mišič-Saxova
Svečeniki, svečenice, ministri, vodje, vojaki, sužnji in ujetniki etiopski, narod egiptovski.	

Dejanje se godi v Memfidi in Tebah za vladanje Faraona.

Novo dekoracije naslikal g. Skružny. Novo garderobo izdelala
gledališka krojačnica pod vodstvom ge Waldsteinove.

Plese naštudiral baletni mojster g. A. Trobiš.

Vsebina:

1. dejanje: Dvorana v kraljevi palači. Ramfis in Radames govorita o vojni; Radames upa, da postane vodja egiptovske vojske. Samo v tem slučaju lahko popelje ljubljeno Aïdo v domovino. V Radamesa je zaljubljena tudi Amneris. Kralj ga imenuje glavnim poveljnikom in Amneris mu izroči zastavo.

Sprememba: V templju. Veliki svečenik izroči Radamesu sveti meč in prosi boga za zmago.

2. dejanje: Amneris se v svojem stanovanju pripravlja za sprejem zmagovalne vojske. Ker pa sluti, da ga tudi Aïda ljubi, ji zapove, da mora pozabiti nanj in da se mora zmagovalne svečanosti udeležiti kot sužnja.

Sprememba: Radames se vrača kot zmagovalec. Med ujetniki je pripeljal seboj tudi kralja Amonasra, očeta Aïdinega. Kralj sicer na prošnjo Radamesovo sužnje osvobodi, le Aïde in njenega očeta ne. Radames naj poroči kraljevo hčerko Amneris.

3. dejanje: Na obali Nila. Amneris moli na predvečer poroke v Izinem templju. Radames je hotel z ljubljeno Aïdo zbežati iz Egipta, toda njegov načrt se izjalovi in veliki svečenik ga zapove zapreti.

4. dejanje: Kraljeva dvorana. Amneris še vedno ljubi Radamesa in ga skuša osvoboditi. On je ne ljubi, pusti rajši se živega pokopati. Obupana Amneris preklinja sodnike.

Sprememba: V svetišču Vulkanovem umreta v objemu Radames in Aïda.

Evgenij Onjegin.

Lirična opera v treh dejanjih in v 7 slikah. Po besedilu Puškina
vglasbil Iljič Čajkovski.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Larina, posestnica	ga Smolenskaja
Tatjana, } njeni hčerki {	gna Zikova
Olga, }	gna Sfiligojeva
Filipjevna	ga Borova-Valouškova
Evgenij Onjegin	g. Popov
Lenski	g. Kovač
Knez Gremin	g. Betetto – Zathej
Stotnik	g. Perko
Zarecki	g. Šubelj
Triquet, Francoz	g. Mohorič
Gillot, dvorjanik	g. Drenovec

Kmetje, plesni gostje, posetniki, oficirji.

Dejanje se godi deloma na posestvu na deželi in deloma v
Petrogradu.

Čas: Drugo desetletje tega stoletja.

Vsebina. 1. d e j.: Onjegin se vrne iz veselega velikomestnega življenja k smrtni postelji svojega strica, ki mu zapusti veliko premoženje. Njegov prijatelj, mladi pesnik Lenski, ga seznani s posestnico Larino, ki ima dve hčerki, veselo Olgo in sanjavo Tatjano. Olga je zaročena z Lenskim. Pri prvem srečanju se zaljubi Tatjana v Onjegina. To mu pove v pismu. Onjegin je zato zelo srečen, toda misli, da ni za zakonskega moža. Tatjana ga kljub temu še ljubi.

2. d e j.: Ples ob priliki Tatjaninega godu pri Larinovih. Iz nagajivosti napram Lenskemu koketira Onjegin z Olgo. Resni Lenski ga zato pozove na dvoboj. V dvoboju ustrelji ponesreči Onjegin svojega prijatelja Lenskega.

3. d e j.: Ves nesrečen zaradi tega potuje Onjegin brez miru po svetu. Na plesu pri knezu Greminu v Peterburgu spozna Greminovo soprogo — Tatjano. Prva ljubezen vzplamti v njem iznova. Tudi Tatjana ga še ljubi, toda ostati hoče zvesta svojemu soprogu. Nesrečni Onjegin odpotuje.

Dvajset let.

(K jubileju opernega pevca gospoda Julija Betetta.)

Dvajset let! Dvajset let dela, skrbi in napora. V vsakem stanu in pri vsakem poklicu pomeni to nekaj velikega. Saj dvajset let napravi dojenčka za moža, iz kamena palačo in iz zrna drevo, ki hrani s svojim sadom mlado in staro.

Julij Betetto

Toda dvajset let dela pomeni pri slovenskem igralcu vse kaj drugega, pomeni neprimerno mnogo več. Saj je pri Slovencih igralški stan kakor dojenček: dobivati mora naravne in umetne hrane, da raste in se razvija. Zato naš slovenski igralški stan šteje med svojimi ljudmi može in žene, ki so bili visoko naobraženi (t. j. odersko naobraženi, ker končno je za igralca ta naobrazba prva in najvažnejša!) in odersko velenadarjeni — in ki so po par letih odšli

in jih nismo več videli. Saj so nam še v spominu imena, ki bi jih dandanes s spoštovanjem in ponosom napisali na gledališki lepak in bi že ona sama privabila občinstvo v gledališče.

Toda danes jih ni več med nami. Danes je doba vseobčega izenačenja in posplošnjeja. Zato tudi igralski stan med svojimi mladimi in med naraščajem nima izrazitih osebnosti. Naj se spomimo pri tej priliki, ko proslavljamo dvajsetletnico našega odličnega člana imena onih slovenskih oderskih ljudi, med katerimi bi gospod Julij Betetto zavzemal častno mesto. Tragedinje Vele Nigrinove grob na beogradskem pokopališču bi nam mogoče marsikaj povedal o tej naši prvi „dami s kamelijami“. Zdi se nam, da Anton Verovšek še na onem svetu pri slovenskem omizju zabava s svojo gorjačarsko šalo dovtipa lačne nebeščane slovenske narodnosti. In Ignacij Borštnik poleg njega, mrk in nedostopen, še vedno ne veruje v življensko srečo: nemo in topo gleda predse in ne pove ničesar. Ustnice mu šepetejo samo ono, kar mu je utripalo srce, ko je bil še med nami: „Brišem in sodim . . . Nazaj, domov v planine! . . . Spustite zagrinjalo! . . .“ Josip Nolli, pevec po božji milosti, bi tako rad nazaj v opero, sedaj, ko smo svobodni in uedinjeni: še lepše bi nam zapel, kot v onih časih ponižanja in suženjstva. Karel Tertnik bi mu bil enak drug v proslavljanju naše slovenske pesmi. Zakaj ti naši umetniki niso bili samo oderski velikani, oni so bili tudi dobri Slovenci.

Slovenec, ki je enako Navalu-Pogačniku, Počakovi, Križaju in Rijavcu, zanesel naš glas v tujino, je tudi naš Julij Betetto.

O njegovem osebnem življenju se ne dá kaj posebnega povedati. Pač pa o pevcu: Ljubljčan, ki je kar čez noč postal član ene največje opere na svetu. Rojen je bil 27. avgusta 1885 v Ljubljani. Kratke hlače je trgal na Grabnu, dolge pa na realki. Po absolvirani realki je hotel k železnici kot uradnik; toda že takrat je železnica slabo vozila in prošnje prepočasi reševala, to pot v korist slovenske opere. V šentjakovski cerkvi sta skupaj pela z g. Pavškom. Ta gospod Pavšek je bil prvi slovenski Vašek in njega prosi Betetto, naj mu preskrbi službo pri kakem advokatu. K dr. Tavčarju je prišel ravno en dan prepozno, mesto je bilo že oddano. Takratni blagajnik dramatičnega društva; g. Rozman, ki je slutil v Betettu pevca, pa preskrbi, da je bil angažiran kot zborist z obveznostjo i manjših solo-partij. Novembra 1903. je pel prvič, in sicer v Onjeginu v zboru prvo predpevsko partijo. Druga njegova večja vloga je bil inkvizitor v „Afričanki“, tretja Miha v „Prodani nevesti“ in tako je pel dve leti samo manjše partije, večje pa šele tretje in četrto leto. To so bile med dr.: Gašper v „Čarostrelcu“ (tam so mu prijatelji poslali na oder krasno palico iz ebenovine s srebrno kljuko, darilo, katerega so bili platenbruderji na Dunaju l. 1912., ko so izvršili na Betettovem stanovanju lepo uspeli vlom, zelo veseli), nadalje Kecal v „Prodani nevesti“, kralj Henrik v Lohengrinu, Mefisto itd.

Leta 1907. je bil sprejet na dunajsko akademijo, in sicer takoj v četrti letnik. Končal je študije po dveh letih. Pri sprejemnem izpitu ga je poslušal pokojni prof. Stoll, višji režiser dvorne opere, ter ga takoj priporočil ravnatelju, slavnemu Gustavu Mahlerju.

Betto mu pel za poskušnjo in je bil angažiran na dvorno opero s 1. septembrom 1908 ter je bil njen član do 1. septembra 1922.

O Bettovem delovanju na dvorni operi smo pisali že v lanskem letniku št. 3.

Danes je Julij Betetto dvajset let na odru. Od dobe, ko je prvič pel pred ljubljansko publiko kot sedemnajsetni fant, pa do danes je mnogo doživel, mnogo grenkih in mnogo žalostnih ur. Saj je teaterski človek. Toda dvajset let je delal zato, da so drugi uživali in se naslajali ob njegovem glasu.

On se še vedno uči in dela. Nad njegovim klavirjem so slike njegovih prijateljev iz dunajskih časov: Piccaver, Lotte Lehmann, Jul. Bittner.

Tam ob strani pa visi zamišljeni Betetto sam kot Pierrot v Korngoldovem „Mrtvem mestu“. Nad vsemi pa se smeje velika barvana slika: Julij Betetto kot rohneči, podjetni Kecal.

OSIP ŠEST:

In kamor se oko ozre.

(Konec.)

Berlinska gledališča.

Kovčeg v dlan pa hitro naprej . . . Le ne miru, le ne meščanstva, le ne privaditi se na en kraj . . . Ma ucta Praga . . . Vlak ropoče v tempu ma u-cta Praga . . . ma uc-ta Pra-ga . . . Tik na nasipu zore črešnje . . . Potem polje maka . . . rdečega . . . V senci pod železniškim mostom se ljubi parček . . . Daleč na okrog nikogar . . . Črešnje . . . mak . . . in ljubezen rdeča . . . Vlak je že mimo . . . Ma uc-ta Pra-ga . . . Ma u-c-cta par-ček . . .

Ob polenajstih zvečer: Berlin . . . Vem v naprej za prvi vtis . . . Bencin . . . Res je! Drugi vtis: policaj, teče za nekom . . . Ta pred njim in tišči neko stvar k sebi . . . Izgineta v stranski ulici . . . Policaj teče za njim . . .

Pa zapomenirajmo po teatrah . . . O umetnosti ni govora. Samo o kšeftu in o tehniki. Teater i. d. Königgrätzer Strasse igra Kreisleriado. Drugi del: „Kreislers Eckfenster“. En večer prvi del, drugi večer drugi del. Brez konca, že dve leti. „Vogalno okno“ ima enainštirideset slik, ki se razgrinjajo s čudovito dovršenostjo pred gledalcem. Zdaj se pokaže scena na levi, ves ostali oder neprodarno teman, potem slika izgine, par taktov muzike — nova scena na desni zgoraj, kot nekako v prvem nadstropju . . . In tako dalje . . . Enainštirideset slik, zvezanih kot paternošter z Rezničkovo muziko . . . Fantastika, grozota in pošastnost Th. A. Hoffmanna, od scenografov pogojena z veliko spretnostjo. Nekatere scene velikanske, vsiljive, odigrane z bravuro in se zapičijo v spomin. Kljub množini slik ne dobim vtisa filma, ker barva, plastika in človeška beseda vplivajo le z vso svojo silo . . . Vsi argumenti kritike pa se razbijejo pred dovršenostjo tehnike, gibljivosti odra — in te nove prireditve (ah! reflektorji čudoviti!) odpirajo nova pota in nove načine uprizoritvam . . .

Dokaz atrakcije pa so finance, ki morajo biti brez dvoma zadovoljive. Dve leti se igra na tem odru samo „Kreisleriado“. Morda napišeta gospoda Meinhard in Bernauer še tretji del čudovitih dogodivščin tega mističnega gospoda Kreislerja.

V vseh treh bivših Reinhardovih teatrih je naselila poletna di-rekcija opereto. V vseh treh . . . Je to žalosten občutek, da zveni sedaj po tistih krajih, ki tvorijo brezdvomno lep košček historije nemškega teatra, banalna operetna muzika. Ko bi bila vsaj prijetna in duhovita, — ampak banalna . . . V Velikem Schauspielhausu „Die kleine Frühlingsfee“ . . . Moj znanec, hišni inšpektor Bukovski, me s silo zvabi tja . . . Sie werden etwas Fabelhaftes sehen . . . In res se vidi v tej ogromni hiši za pet tisoč ljudi „Fabelhaftes“. V prvem dejanju duet, ki predstavlja „Schlager“ operete. Ko pade zastor, pade koj za njim tudi bela ploskev za film. Po odmoru vržejo potem reflektorji na to ploskev ogromne note s podloženim tekstom „šlagerja“ . . . In orkester prične zadevo igrati . . . „Šlager“ . . . Na platnu se pojavi poziv . . . „Bitte mitsingen . . . recht kräftig!“ . . . In ves teater začne prepevati, moji sosedi na desni, sosedi na levi. Jaz strmim in se čudim . . . Ko je „Šlager“ končan, izginejo note in tekst . . . Aplavz . . . Še enkrat! . . . Bis! In zopet se pokažejo note . . . Orkester gode . . . Pettisoč ljudi poje — in meni ne preostane drugega, kakor da pričnem sam brundati, kajti tam je napisano — bitte mitsingen — recht kräftig! . . .

V dvaindvajsetih berlinskih teatrih se igra opereta, in v desetih burka. Ostane jih le še malo, ki se pečajo z resnejšimi zadevami. Med njimi novo ustanovljeni „teater igralcev“ . . . Ravno so ga otvorili, pred par dnevi, s Schillerjevimi „Razbojniki“. In ta teater bi se lahko imenoval teater revolucionarjev . . . Osvoboditi se od literature, od ravnatelja, od režiserja, to je tendenca tega združenja . . . Zbrale so se v falango najboljše sile berlinskih gledališč. George, H. Granach, Twardovski, Maria Leiko, Elizabeta Berger, Conrad Veidt, (znan iz filmov „Indijski nagrobnik“) . . . in otvoritvena predstava je pokazala, da je njih pot ne samo mogoča, temveč celo korak k ozdravljenju teatra. „Razbojniki“, ki so popolnoma predelani predvsem jezikovno — dramaturgično le deloma (Franc se n. pr. ne obesi sam, temveč njegov konec je od rok razbojnikov — masa privali na oder in se strne krog Franca — nato zastor. Kako to dobro de, osvoboditi). Napravijo velik, dà, silen vtis, ker so igrali samo s sredstvi igralčevimi, kretnjo, glasom, hojo in izrazom lica. V vsem tem je toliko svežosti, razmaha, in — jaz ne najdem druge besede — revolucije — mladosti. Je tam ne samo hotenje, temveč tudi ogromno znanje, blesteča tehnika.

Zato ni čuda, da je uspeh odgovarjajoč podanemu. Toliko aplavza že dolgo nisem slišal, toliko navdušenja, res odkritega. Človek sedi, pritajen poslušá, gleda, zadržuje sapo — zastor pade . . . O, kako osvoboditi potem aplavz . . . To ni navada, to je potreba, ukaz . . . In še eno je prijetno, recimo zame. Zahvalit se pridejo vsi — od glavnih in majhnih vlog — pa do poslednjega štatista. Brez poze, brez geste: evo publikum, to sem jaz — genijalen, kaj? — ne! . . .

Vse stoji mirno in skloni diskretno glavo — zastor zopet zagrne vse. Desetkrat, dvajsetkrat . . . Predstava bi morala biti končana ob desetih — pa je bila ob enajstih. Ena ura aplavza — ena ura — ki je bila odkrita in poštena.

Ta večer je bil dogodek. Večer, ko bi tudi oni, ki je že popolnoma obupal, dobil spet poguma in vere. Vse ostalo pa ni nič. Renaissance - teater igra Arcibaševa: „Sovražnike“. — Igra jih slabo, kot Nemci sploh ne znajo igrati Rusov — tu pa je podčrtana še krepkeje nota, ki jo ima Arcibašev vedno — spol. In taka zadeva že ne spada v teater . . .

Nemški teater preživlja krizo kot je ni še nikoli. Nihče ne ve izhoda, nihče ne zna pomagati. In ker je ves vzrok edinole v financah, v obupnem stanju marke, nastajajo pri ravnateljih one divje razmere, ki ubijajo vsako umetniško stremljenje — najti za vsako ceno atrakcijo, šlager, bluff, da se privabi občinstvo in zmanjša sposobnost konkurenta.

Zadnje dni so ustanovili bazo na zlati marki. Stopetinsedemdeset mark znaša najmanjša gaža — in to predstavlja ogromne milijone v papirju. Kot pri vojakih v stari Avstriji, se izplačujejo gaže vsakih deset dni, in kurz, ki ga ima marka tisti dan, velja pri izplačevanju . . .

Z marko vred propada nemški teater . . . Tu pa tam se zabliška nada, a zopet ugasne. Resna Avstrija predstavlja danes Eldorado za nemške igralce in srečen tisti, ki se prerine skozi falange brezposelnih, do koščka avstrijskega kruha . . .

Prominentnim igralcem seveda je pa vseeno, oni so plačani v dolarjih — padaj marka, padaj . . .

RAZNO.

Kot stalni redni članici sta angaževani gospe **Marija Vera** in **Marija Nablocka**.

Comédie Française gostuje te dni na Dunaju. Igrajo Paul Géraldyevo komedijo „Aimer“ s Suzanne Pierat, Henri Coerbault in Alain Dhurtal v glavnih vlogah.

Državne nagrade za igralce, režiserje in pisatelje za letošnje leto so se pred kratkim delile v Pragi. Prosvetno ministrstvo je določilo za sodnike pisatelje Čapek-Hoda, Hilberta in Engelmüllerja. Nadaljnje tri nagrade so določene za češkoslovaške romane in povesti, po ena pa za lirično ali epično delo in za kritično ali esej literarnega, glasbenega, gledališkega in slikarskega značaja.

Igralka Germanova, bivša članica Hudožestvenikov, bo letos v Berlinu prvič igrala nemško, in sicer pri premieri M. Fruehwartove igre „Skušnjave Edite Chamrath“.

Oskar Wildova pravljica pantomina je sedaj prvič izšla v Londonu v knjižni obliki in ima naslov „For love of the King“.

F. Molnár, znani madžarski dramatik, čigar najnovejše delo „Rdeči mlin“ in celo pri premieri v Budimpešti velik uspeh, je odgovoril na razna vprašanja glede svojih vtisov s temile osmimi točkami: 1. Po premieri je človeku bolje kot pred premiero. 2. Pred premiero je človeku bolje kot po premieri. 3. Nikoli več ne spišem igre. 4. Jutri pričnem pisati novo igro. 5. Javne generalne skušnje niso na mestu. 6. Edino javne generalne skušnje so na mestu. 7. Zakaj sem postal dramatik? 8. Zakaj ne morem postati dramatik?

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica

IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

Kavarna, slaščičarna in pekarna

JAKOB ZALAZNIK

Ljubljana, Stari trg št. 21

TRGOVSKA BANKA, D. D.

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1

IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana

Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE

uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame

J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“

mednarodna transportna in komisijska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 31 – Maribor, Rakek, Jesenice
Naslov za brzojavke: „Adrijapost“ – Tekoči račun: Zadržna gospodarska
banka – Telefonski telefon št. 721

Mednarodni transporti – Prevoz vsakovrstne robe – Vkladiščanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništva
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstva

Založna knjigarna

Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16

CLA
MOR

A SINKOVIC
NASL. K SOSS
LJUBLJANA * MESTNI TRG * 10

MODNA * TRGOVINA *
ZA * DAME * IN * GOSPODE *

Urèjuje Fran Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 4 Din.